

Thị Phi không tốt

Chuyện gì nên nói?

Người hàng xóm đến gặp Socrates.- “Này ông Socrates ơi, ông có nghe chuyện này chưa?”

– “Khoan đã!” -Socrates ngắt lời người hàng xóm- “Anh có chắc rằng tất cả những gì anh sắp kể cho tôi đều đúng sự thật không?”

– “Ồ... cũng không chắc nữa. Tôi chỉ nghe người ta kể lại thôi.”

– “Thế à, Vậy chúng ta không cần quan tâm đến nó trừ phi nó là một chuyện tốt. Đó có phải là một chuyện tốt không?”-Socrates hỏi.

– “À không, không tốt. Đây là một chuyện xấu.”

– “Chà, anh có nghĩ tôi cần phải biết chuyện ấy để giúp ngăn ngừa những điều không hay cho người khác không?”

– “Ờ, ờ... quả thực cũng không cần lắm,”- Người hàng xóm trả lời.

– “Tốt lắm,”- Socrates kết luận – “Vậy thì chúng ta hãy quên nó đi, bạn nhé. Còn có vô số chuyện đáng giá hơn trong đời sống. Chúng ta không thể mất công bận tâm tới những chuyện tầm phào, những chuyện vừa không đúng, vừa không tốt, vừa không cần thiết cho ai.”

Các bạn thân mến,

Trên đây là một câu chuyện ngắn mà tôi tình cờ được đọc trên mạng. Đây là một câu chuyện xảy ra hằng ngày, mọi nơi, mọi lúc. Câu chuyện làm tôi có chút suy tư và nghĩ đến hai chữ Thị Phi.

Tôi hiểu đơn giản, thị phi là một cách đưa chuyện, là dư luận, là lời đồn đãi về một ai đó, một chuyện gì đó...Theo tự điển Hán Việt thì Thị là đúng, Phi là sai. Và khi hai từ này đi chung với nhau sẽ cho ta cảnh báo rằng: „miệng đời không

bao giờ lường trước được, ai muốn nói đúng sai, xấu tốt thế nào cũng nói được cả!”

Trong các mối giao hảo với bạn bè, đồng nghiệp... cái nhu cầu trao đổi thông tin không thể thiếu hầu hết nơi mỗi con người. Người ta sẽ cảm thấy hứng thú, vui hơn mỗi khi được nói, được nghe về chuyện về người khác, hoặc giả, con người ta lúc nào cũng muốn mình quan trọng trong mắt của người khác nên hay tôn vinh mình và đặt điều nói không tốt về kẻ khác hầu nâng giá trị mình lên cao...

Thật ra, nói nhiều cũng đâu phải là cái tội, vấn đề là khi nói, họ không có chánh niệm để kiểm soát cái nói của mình cho tốt, cho đúng với sự thật, hoặc thiếu trách nhiệm đối với những lời mình đã kể, đã nói, nên tạo ra một hình ảnh lệch lạc của câu chuyện, dẫn đến chuyện thị phi, rắc rối cho chính bản thân và luôn cả người chung quanh. Thậm chí, có người rất thích đưa chuyện, thích mua vui bằng cách phơi bày cách sống của người khác, cốt để cho thiên hạ thấy mình biết nhiều chuyện mà người khác không biết, hầu thỏa mãn tính tò mò của bản thân. Người có cái nhìn hơi tiêu cực đối với cuộc sống cũng hay bày trò thị phi và luôn chăm chăm nhìn vào cái chưa hoàn hảo, cái hạn chế, khiếm khuyết của người khác để làm đề tài đưa chuyện tiếp.

Những lúc rỗi rảnh hay những khi tụ tập, thì chắc chắn sẽ có mặt của những chuyện thị phi lớn nhỏ.... Loại thường gặp nhất là loại „nói quá“ câu chuyện, sau vài lần truyền miệng, rỉ rả vào tai thì sự thật trở nên to phình ra do „tam sao thất bản“, đôi khi rất nguy hiểm. Loại thị phi mạnh hơn một bậc là đặt điều nói xấu ai đó do vì ghen tức nên tìm cách bôi nhọ đối tượng cho hả dạ. Rồi còn ác hơn nữa, họ moi ra những lỗi lầm trong quá khứ của đối tượng để làm quà cho việc đưa chuyện của mình với thiên hạ, mặc dù hiện tại có thể đối tượng ấy đã thay đổi tốt hơn rồi, nhưng với họ thì người đó vẫn xấu xa và cả thế giới nên biết, nên đề phòng, có vẻ như họ không cam tâm khi thấy người khác đã sống tốt hơn xưa vậy! Và còn nhiều nhiều lắm chuyện thị phi...nhưng đại để là như vậy.

Các bạn thân mến,

Dù nói lời thị phi trong bất cứ hoàn cảnh nào đi nữa thì đó là điều không đẹp rồi. Những lời đó sẽ khiến người bị nói phải để bụng, nghĩ suy, buồn bã, bất an...ảnh hưởng không tốt đến sức khỏe, tâm lý và công việc. Những lời nói, lời đồn... sẽ làm cho „nạn nhân“ dâm ra nghi ngờ, bi quan, thất vọng về khả năng của chính bản thân mình, dẫn đến sự buông xuôi, bỏ cuộc, đánh mất động lực phấn đấu...Và đôi khi nguy hại hơn nữa là chỉ vì một lời nói thị phi mà chúng ta có thể giết chết một mạng người!

Khi nghe những lời đồn thổi chuyện thị phi về người khác, thay vì nhiệt tình thêm mắm thêm muối theo óc tưởng tượng của mình cho câu chuyện thêm ly kỳ, hấp dẫn thì chúng ta nên im lặng, nở nụ cười thật tươi, nghĩ xem chuyện đó đúng hay sai đến đâu, có liên quan gì đến mình, và có tốt cho người khác hay không... Nếu chỉ là những chuyện tầm phào, chẳng tốt đẹp gì thì chúng ta có thể nghe và quên nó đi hoặc nếu có đủ dũng khí thì ta có thể góp ý chân thành với mọi người đừng nên nói những lời đó, câu chuyện đó tiếp tục với người khác. Còn khi chẳng may chúng ta bị người khác đặt điều nói chuyện thị phi thì trước hết hãy bình tĩnh suy xét mình có thật như vậy không, nếu đúng như thế thì hãy dũng cảm sửa đổi, nếu không thì hãy phớt lờ xem như chẳng có chuyện gì, và cũng chẳng cần phải „thanh minh thanh nga“ làm gì cho mất thì giờ, tốn hao năng lượng, vì sự thật thì lúc nào cũng là sự thật.

Khi rối rảnh, không nên bình luận chuyện tốt xấu của thiên hạ. Hỏi thăm sức khỏe, cho bạn biết là ta quan tâm đến họ và mong họ cùng gia đình luôn sống vui khỏe an lành. Lời nói dù không trực tiếp hại thân, nhưng rất dễ gây ra tổn đức, nên thận trọng và tránh nói những chuyện không nghe, không thấy, dù có đùa giỡn thì cũng nên có chừng mực. Một khi tố cáo ai đó thì cũng không nên nói tận, dí họ không còn lối thoát, giữ lại một chút khẩu đức, cho họ có cơ hội nhìn lại để chuyển hóa tốt hơn. Khi trách mắng ai đó, cũng đừng nên quá cay nghiệt, giữ lại một chút độ lượng, dù họ sai nhưng cũng nên có một chút khoan dung, đừng quá gay gắt, chừa lại một con đường cho họ rút lui êm thấm.

Có nhiều người luôn muốn chứng tỏ mình là kẻ biết nhiều, hiểu rộng...nhưng không chọn con đường vun bồi kiến thức tốt, kỹ năng làm cho nhân phẩm cùng tâm lượng nâng cao mà chọn con đường rêu rao chuyện của ông này, bà nọ...không chừa một ai, đây là một loại khẩu nghiệp. Theo quan niệm Phật giáo, khẩu nghiệp là một trong những nghiệp nặng nề nhất mà một người có thể tạo ra. Ông cha ta cũng đã từng dạy: *“Lời nói đọ máu”* hay: *“Lời nói chẳng mất tiền mua, lựa lời mà nói cho vừa lòng nhau”*. Và thêm nữa: *“Người luôn nói ngọt, sẽ có điều không thật lòng. Kẻ luôn đặt điều, sẽ thường rước họa thị phi”*.

Cho nên, tuyệt đối không nên tranh cãi, thanh minh với những người cố tình nói xấu mình, vì như vậy là mình đã theo đúng dã tâm của họ và tạo thêm sự hứng thú cho họ mà thôi. Hoặc giữ sự im lặng, phớt lờ...nó rất hữu hiệu trong khá nhiều trường hợp. Ai nghĩ ta sao cũng được, cách sống của ta sẽ là câu trả lời cho mọi người mà thôi. Giải pháp hữu hiệu và khó khăn nhất là việc ta thông cảm với người đã thị phi về ta, ta không tức giận, nhìn lại bản thân với những gì họ nói, xem có hay không? Đúng bao nhiêu phần trăm để sửa chữa bản thân, đặt câu hỏi với chính mình: „tại sao họ lại đi nói xấu mình vậy?“ vì sao? Có rất nhiều nguyên nhân, bắt nguồn từ Tham Sân Si ? từ sự giáo dục của họ? họ nói xấu mình để có lợi có hại gì cho họ? Và khi nghĩ đến họ như vậy, ta sẽ bỏ qua sự

sai lầm của họ mà sẽ thấy thương, thấy tội nghiệp cho họ mà thôi. Tuy nhiên cuộc đời mình sống không phải chỉ là Thiên đàng, nên vẫn có rất nhiều kẻ ác, hơn những người xấu bình thường. Có khi ta im lặng, phớt lờ mà họ vẫn làm tới, làm hoài (vì được sai khiến của ai đó hay nguyên nhân thù ghét ?)...và khi đó ta phải dùng đến biện pháp dứt khoát mạnh hơn nữa (đáng tiếc!) là lặng lẽ thu thập chứng cứ và kiện họ ra tòa để nhờ pháp luật bảo vệ.

Thiết nghĩ: trong cuộc đời vô thường, ngắn ngủi này, vết thương ta gây ra trên thân thể người khác còn có ngày lành, tuy rằng cũng còn vết sẹo, nhưng vết thương tâm do lời nói thiếu chánh niệm cho ai đó thì chẳng biết khi nào mới lành lặn được. Nên cẩn trọng lời nói của mình, đừng gây thị phi vì vô thức. Tuệ giác ông bà ta cũng có thừa: *“Miệng là của thiên hạ, nhưng Tâm mới chính là của mình!”*. Chúng ta hãy sống sao cho đẹp, cho ý nghĩa, mà đơn giản, trước hết là biết dùng những lời nói chân thật, thiện lành. Mong lắm thay!

Hiên trúc – cuối tháng 7.2023

Bông Lục Bình

Kính mời đọc thêm những bài khác của tác giả tại:
<http://www.vietnamvanhien.org/TamHaiDuc.html>

www.vietnamvanhien.net

VIỆT NAM VĂN HIẾN

www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VĂN HIẾN VỚI HƠN 8800 TÁC PHẨM